

מראי מקומות - חגיגה

י:

א. מלאכת מחשבת אסרה תורה,

ומלאכת מחשבת לא כתיבא

פרש"י, שהמחשבה (שהמלאכה - רש"י) חשבה בדעתו ומתכוין לה, וזה לא נתכוין לבנין זה, לפיכך פטור. ואין ברור מדבריו אם זהו סברא רק לענין משאצ"ל, או אם גם במקלקל דפטור הוא משום סברא זו דאי"ז מלאכת מחשבת, דמלאכת מחשבת הוא רק כשעושה תיקון. וע"ע בתוס' בשבת (ע"ה. ד"ה מתעסק) דמבואר דפטור מקלקל הוא משום מלאכת מחשבת. וע"ש עוד (בתוס' ד"ה ט"פ) דכ' להק', דכיון דר' שמעון ס"ל דמקלקל בחבורה חייב, אלמא דס"ל דלענין חבורה לא אמרי' דמלאכת מחשבת אסרה תורה, וכיון דבסוגיין מבואר דמשאצ"ל פטור משום מלאכת מחשבת, א"כ למה לפי ר"ש יש פטור של משאצ"ל אצל חבורה, והניח בקו'.

ב. ודלמא לעבור עליו בשני לאווין ועשה

ע' בתוס' בב"מ (ס"א. ד"ה לעבור), דכ' דלא אמרי' דקרא בא לעבור עליו בב' לאווין אא"כ לוקה עליו, דבלא"ה אין נפק"מ במה שעובר ב' לאווין. ולכאנ' יש להק' על דבריהם מהגמ' כאן, דהא אין לוקין על כל תלין, או משום דהוי לאו שאין בו מעשה, או משום דהוי לאו הניתק לעשה, וא"כ מה שייך לומר דבא לעבור עליו בב' לאווין, וצ"ע.

ג. שאני מעילה דילפא חטא חטא מתרומה

הק' הטורי אבן, איך ילפי' מתרומה דבמעילה אמרי' שיש שליח לדבר עבירה, הרי בתרומה גופא אם הי' עבירה, ולמשל, אם הי' אומר לשלוחו להקדים הפרשת תרומה לבכורים, היינו אומרים שאין שליח לדבר עבירה, וא"כ איך שייך שיהי' הלמד עדיף מן המלמד. ובשלמא אי בכל אופן שיש עבירה אמרי' דאין שליח לדבר עבירה, א"כ משום הכלל דאין ג"ש למחצה היינו צריכין ללמוד שיש שליח במעילה, ואף שדבר עבירה הוא. אבל אי אמרי' כמש"כ בתוס' בקידושין (מב: ד"ה אמאי), דהיכא שהשליח עשה העבירה בשוגג אמרי' דיש שליח לדבר עבירה, דבכה"ג אין שייך לומר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, א"כ מהכ"ת ללמוד דבכל אופן אמרי' דבמעילה יש שליח לדבר עבירה, לימא דגם במעילה ילפי' כן, דיש שליח לדבר עבירה כל היכא דלא שייך הטעם דדברי הרב,

וכו'. ורצה להוכיח מזה דלא כדברי התוס' שם, אלא דבאמת אף היכא שהשליח הוא שוגג אמרי' דאין שליח לדבר עבירה. וע' בריטב"א בקידושין שם, דכ' דאף דדברי הרב וכו' לא שייך בעושה בשוגג, מ"מ אמרי' דדין דאורייתא הוא דאין שליח לדבר עבירה, וברוב פעמים שייך הטעם דדברי הרב וכו', אבל אף היכא דלא שייך הטעם, מ"מ אמרי' דאין שליח לדבר עבירה. וע"ע ברעק"א בקידושין שם דנקט שלא כדברי התוס' שם.

ד. שליח עניא, מאי קא עביד

פרש"י, נהי דבעה"ב פטור, דכיון דנזכר, אנן סהדי דתו לא ניחא לי' בשליחותי' דהאיך ומהשתא לאו שלוחו הוא, אבל מ"מ מה עשה השליח. אולם ע' בקידושין (ג) דפרש"י באו"א, דכ' "ובעל הבית פטור, דכיון דנזכר, לאו שגגה היא גבי', ושליח חייב, שהוציא מעות הקדש לחולין... אבל השתא דאפטר בעל הבית, רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה". וכבר הק' הקצות (שמ"ח, ד') דדברי רש"י סתרי אהדדי, והניח בצ"ע. אגב, ע"ש שכ' להוכיח מדברי רש"י שם מש"כ לעיל בשם הטורי אבן, דאפי' היכא שאין שייך הסברא דדברי הרב וכו', מ"מ אמרי' שאין שליח לדבר עבירה, דהא כ' דהשתא רמיא אשליח ככל התורה כולה באין שליח לדבר עבירה, אף דשוגג הוא.

וע"ע באבני נזר (חו"מ נ"א, מחו' ד'), שכ' לחדש דמה דלא אמרי' שיש חסרון של דברים שבלב אינם דברים היכא דיכולין לומר דאנן סהדי שבלבו ובלב כל אדם הוא, זה שייך רק כדי לפרש מעשה שעשה [כגון מה שמכר אדעתא למיסק לא"י, וכדו'], אבל כדי להחיל חלות שחלה ע"י דבור, בזה לא מהני מה שאנו יודעין מה שבלבו, אלא צריך לאומרו ממש. ועפ"ז כ' ליישב הסתירה בדברי רש"י, דנח' הסוגיות בדין דביטול שליחות, הגמ' שם ס"ל דביטול שליחות צריך דבור דוקא, וא"כ לא שייך לומר דאנן סהדי דרוצה לבטל השליחות, דמה בכך, הרי סו"ס לא ביטלו בפועל, ולכן פי' דלאו שגגה היא, וכו'. אבל הגמ' שם ס"ל דביטול שליחות אי"צ ביטול ממש בפה, ולכן שפיר סגי באנן סהדי. וע"ע בחי' ר' שמואל (קידושין סי' י"ג, בהגה"ה), מש"כ ליישב הסתירה בדברי רש"י.